

միական արհեստով զտածը՝ ճերմակ նիւթ մըն է որ հոտ ու համ չունի . երբոր բիւրեղանայ՝ թափանցիկ կ'ըլլայ, ու ձեռքով որ շփես՝ պինտ կուգայ ձեռքիդ :

Վայլախազին հետ միշտ քիչ մը երկաթ խառնուած ըլլալուն՝ գոյնը դեղինի կը զարնէ . հատերը մանր ու խոշոր կ'ըլլան, ձեւը աւելի կլոր : Մշակն ու կոպիճը՝ ծովերու ու գետերու քով եղած գայլախազոտ քարերուն մանրութենէն են որ ջուրը վրանին զարնելով կը փշրուին :

Մշակին գլխաւոր տեսակները ասոնք են .

Ա . Երթական աւազ . ասոր հատերը մանր են, ու կարգ կարգ կը գլտնուի ջրի եզերքները, երբեմն ալ ցամաքին ներսերը . աս աւազը հովէն գիւրաւ ասդիս անդիս տարուելուն համար շարժական ըսուեր է :

Մ աւազին մէջ բոյսերուն աճմանը յարմար նիւթ քիչ ըլլալուն, և շարժական ըլլալուն համար, շատ դժուար է մշակելն ու բանիլը :

Բ . Վեպի աւազ . ասոր հատերը աւելին են աւելի կլոր ու խոշոր են : Սովորաբար գետերու քով ու ծովեզերքները, վազուկ ջրերու ու աղբիւրներու տակ կ'ըլլայ . շատին գոյնը փայլուն ճերմակ ու մաքուր է : Մ աւազին մէջ ալ բուսական նիւթերը վազուկ ջրերէն քշուելով՝ շատ անգամ երկրագործին աշխատանքը պարապ կը հանեն :

Գ . Երթական աւազ . աս անունը կը տրուի աւազին՝ երբոր անոր հարիւրին 5⁰ կամ 6⁰ ժանգ կամ ոքսիտ է : Վերենայ թէ աս տեսակ աւազը երկաթախառն քարերու մանրութն է . ու ան ատեն պտղաբեր կ'ըլլայ ասիկայ՝

1 Խաւի սլանդոն :

2 Բիւրեղը պիւր ըսել է . իսկ բնալուծութեան կամ քիմիայի մէջ Բիւրեղաւ կ'ըսուի՝ երբոր ինչ և ինչ նիւթի մը զուտ մասունքը իրարու քով կուգան, ու ջրին սառելուն նման՝ այլեայլ կանոնաւոր ձեւեր կ'առնեն :

3 Կոպիճ կ'ըսուի խոշոր աւազը . տճ . Տօթ :

երբոր մէջը գտնուի պաղլեղ ու բուսական հող :

Դ . Վայլախազ աւազ . ասիկայ աւելին են երէն աւելի պտղաբեր է . վասն զի առատ միջայէն՝ զատ՝ կայ մէջը նաև կրային հող, մանեզիա, պաղլեղ ու երկաթ : Վայլախազ աւազը մէկ հատիկ է լճային ու թաց դաշտերը պարտադրանքով համար :

Ե . Խեցախառն աւազ . սովորաբար ծովու մօտիկ հողուն տակը կ'ըլլայ ասիկայ, ու խեցիներու կտորուանք՝ կրաքար ու ծովային աղ շատ կայ մէջը : Մ խեցախառն աւազը կրով ու մարնայով՝ խառնուելու ըլլայ նէ, կրնայ պարարտութեան տեղ գործածուիլ :

Հ . Գ . Ա .

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Վերականգնողական շաքիւն աւազին վրայ :

ՍԱՐԴՍՈՐ որ ըլլայ՝ ամէն տեսակ բանով կրնայ ապրիլ, քի թէ կանանչեղէնով, թէ արմտիքով, թէ պտղով, թէ արմատներով և թէ մսով . բայց կերածը միշտ անանկ բաներ պիտի ըլլան՝ որ անոնցմով կարենայ սնունդ առնուլ ու չմաստի : Սարիչ կենդանիները ամէնքն ալ իրենց կազմուածքին յարմար կերակուրները միայն կրնան ուտել . մարդս է որ ընդհանրապէս ամէն բան կ'ուտէ . և բոլոր իրեն գործարանները, այսինքն ահաւաններն ու փորոտիքը ամէն տեսակ կերակրեղէններու յարմար են :

Սարդս որովհետեւ կենդանիներէն աս կողմանէ ալ բոլորովին տարբեր է, ուստի ինչ որ գտնէ՝ պիտի չուտէ, հապա իրեն ախորժակին, բնութեանը, խառնուածքին, տարիքին ու աշխա-

1 Միւս կ'ըսուի ան փայլուն քարը որ գանակով թերթ թերթ կը կտրուի ու շատ տեսակ է :

2 Մարն տեսակ մը հող կամ կաւ է, որուն վրայ ետքը կը խօսինք :

տանացը պիտի յարմարցընէ իրեն կերակուրը :

Ինդհանրապէս կը կարծուի որ մարդուս առողջութիւնն ու երկար ապրիլը փափուկ բաներ ու տեսակ տեսակ կերակուրներ ուտելէն է . բայց անանկ չէ . ժողովուրդներ կան որ կերակուրնին հասարակ հաց է ու խմածնին պարզ ջուր , և սակայն առողջ մէջը շատ աւելի կը գտնուին հարիւր տարեկան մարդիկ , քան թէ կերուխում սիրող ժողովրդոց մէջ . և խիստ քիչ ալ հիւանդութիւն կ'ուսենան :

Ինչուան հիմա բոլոր հիւսիսային Ռուսաստանի , Եւրմանտիայի , Բրիտանիայի , Օուիցերիի և Արկտիայի բնակչաց մեծ մասը սև հացով կ'ապրին , կամ գէշ ցորենի պաքսիմատով և կամ գետնախնձորով , պտուղներով ու ընդեղէնով . խմածնին ալ ընդհանրապէս պարզ ջուր է , քիչ անգամ գարեջուր , կամ գինի . գրեթէ ամբողջ տարին պահք կը պահեն առանց դժուարութիւն մը քաշելու . այսու ամենայնիւ իրենց տղաքը բնութեամբ մերիններէն շատ առողջ , ուժով ու դիմացկուն են :

Ինդհակառակն թէ որ քննելու ըլլանք փափուկ ու տեսակ տեսակ կերակուրներ ուտելուն փնտսները , կը տեսնենք որ ան աստիճան մեծ են՝ որ մարդ աւելի յանձն կ'առնէ չափաւորապէս ապրիլ՝ քան թէ տեսակ տեսակ կերակուրներով ինքզինքը փնտսել : Կերակրող շատութենէն առաջ եկած փնտսներուն գլխաւորները ասոնք են . նախ շատակերները բնութեամբ տրկար կ'ըլլան ու քիչ մը նեղութե ալ չեն կրնար համբերել . ք , կեանքերնին կը կարճընայ , մանաւանդ երբոր քիչ մը գինիին կամ ուրիշ ըմպելիքներուն չափը անցնի . ք , սաստիկ վատոյժ կ'ըլլան , ինչպէս յայտնի փորձով կը տեսնուի փափկասուն մարդկանց վրայ . ք , ինչպէս իրենք՝ նոյնպէս նաև իրենց որդիքն ալ տկար կ'ըլլան ամէն բանի մէջ :

Իմենէն զարմանալին աս է որ շատ անգամ այսպիսի մարդիկ աւելի անօթի կ'ելեն սեղանէն , քան թէ գեղացի մարդ մը . և պատճառը յայտնի է . որովհետև հարուստը ձանձրացած ըլլալով ամէն տեսակ կերակուրներէ , միշտ նոր կերակուրներ կ'ուզէ . առողջ գտնելն ալ անկարելի ըլլալով՝ բնական է որ նեղանայ , ու իրեն ախորժակին յարմար բան չգտնէ ուտելու . իսկ աղքատը իրեն աշխատութեամբ անօթեցած , ուրիշ բան ալ գտնելու յոյս չունենալով , ինչ որ առջևը դնեն՝ սիրով ու ախորժակով կ'ուտէ , ու Եստուծոյ փառք կուտայ որ զինքը ան օրն ալ կերակրեց :

Իհա աս է երկու տեսակ վիճակին համառօտ ստորագրութիւնը . բայց որովհետև առջինը գեղացիի վիճակ է , ու շատ դժուար է քաղաքացիի մը համար՝ թէպէտ և առողջարար . երկրորդն ալ ըստ ինքեան փնտսակար ու շատ մարդու ալ կարողութենէն վեր , ուստի հարկ կ'ըլլայ միջին ճամբայ մը բռնել , որ է չափաւոր կամ միջակ վիճակի մարդկանց բռնած ճամբան : Իայց ինչպէս որ ամէն բանին աղէկը կամ գէշը՝ օգտակարն ու փնտսակարը կայ , ասանկ ալ նաև կերակրեղինաց մէջ , որ ռամիկը չկրնար որոշել ու գիտնալ . ուստի հարկաւոր կը սեպենք օրագրիս մէջ կարգաւ խօսիլ կերակրեղինաց վրայ , և թէ առողջմէ՞ որը օգտակար ու որը փնտսակար է՝ համառօտ տեղեկութեամբ մը իմացընել :

Հ . Հ . Թ

ՄԱՐԿՈՍ մէկը կ'ըսէ եղեր թէ բամբասանքը նորը լեզուէն կախելու է , բամբասանք մտիկ ընողը ականջէն : — Ընոր նայինք նէ՛ աշխարհիս երեսը մարդ պիտի չմնայ , ըսեր է մէկալը :